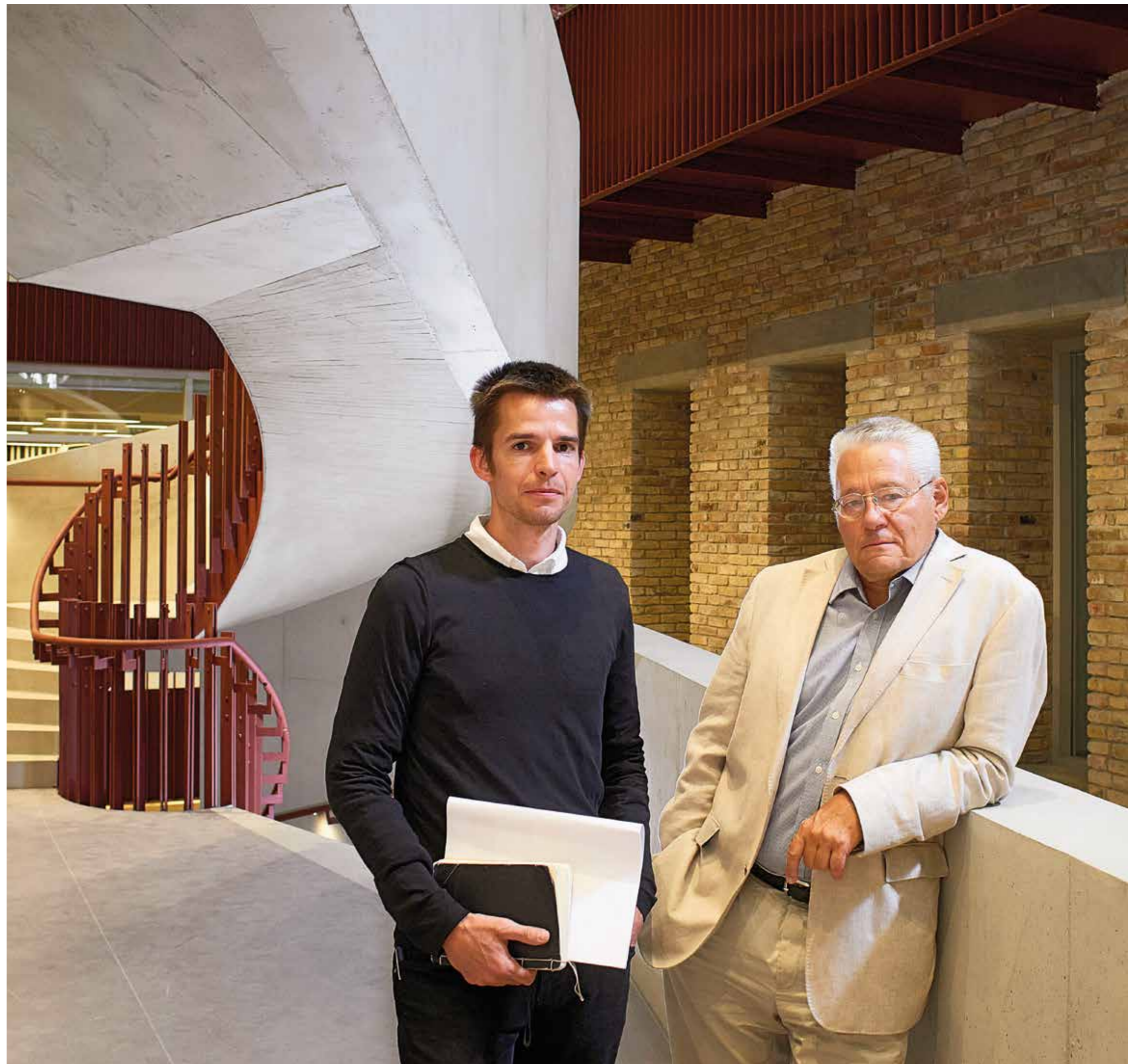

Rendhagyó együttműködés egy összetett projekten

A CEU ÚJ BERUHÁZÁSA A PESTI BELVÁROSBAN NEMCSAK AZ EGYETEM SZEMPONTJÁBÓL ÓRIÁSI JELENTŐSÉGŰ, HANEM A KORTÁRS MAGYAR ÉPÍTÉSZETI GONDOLKODÁS FELŐL NÉZVE IS. A CAMPUSFEJLESZTÉS ELSŐ ÜTEMEKÉNT MOST ELKÉSZÜLT EGYSÉGEK, ÍGY A NÁDOR UTCA 13. SZÁM ALATTI, HILD JÓZSEF ÁLTAL 1841-BEN TERVEZETT, TÖBBSZÖR ÁTALAKÍTOTT KLASSZICISTA LAKÓHÁZ TELJES BELSŐ ÁTFORMÁLÁSA ÉS A NÁDOR UTCA 15. SZÁM ALATT EMELT ÚJ ÉPÜLET, ILLETVE EZEK TEREINEK ÖSSZEKAPCSOLÁSA NEM PUSZTÁN AZ ÉPÍTÉSZETI GONDOLATOK NAGYFOKÚ SZABADSÁGA ÉS FRISSESSÉGE MIATT ÉRDEMELENEK FIGYELMET. ABBAN IS PÉLDAÉRTÉKŰEK ÉS REMÉLHETŐEN SZEMLÉLETVÁLTÁSRA ÖSZTÖNZŐEK, HOGY MIKÉPPEN LEHET EGY SZÁMOS SZEMPONTBÓL NEHEZÍTETT PÁLYÁN – SŰRŰ BEÉPÍTÉSŰ BELVÁROSI SZÖVETBEN, VILÁGÖRÖKSÉGI TERÜLETEN, MŰEMLEKI ÉS UTCAKÉPI VÉDETSÉGET ÉLVEZŐ NEGYEDBEN, RENDKÍVÜL ÖSSZETETT MEGRENDELŐI IGÉNYEKET KIELÉGÍTVE – A HAGYOMÁNYOKBÓL KIINDULÓ, KIMAGASLÓ MINŐSÉGŰ, 21. SZÁZADI ÉPÍTÉSZETET MŰVELNI.

Idén novemberben lesz öt éve, hogy a Sheila O'Donnell és John Tuomey építészpár vezette, Dublinban székelő ír tervezőcsapat (ODT) és magyarországi partnere, a Noll Tamás irányította M-Teampannon Építész és Mérnöki Iroda Kft. (Teampannon) pályázata győzött a CEU többfordulós nemzetközi pályázatán. Jelen írásunkban leginkább a két iroda közötti együttműködést, a közöttük kialakult munkamegosztást kívánjuk bemutatni, de hogy a történet, a két iroda egymásra találása érthetőbb legyen, érdemes visszatekinteni a pályázat kezdeteihez.

A CEU 2011-ben meghirdetett campusfejlesztési pályázatára 79 pályázat érkezett: közel fele hazai építészirodáktól, mások mellett a Teampannontól, a másik fele a világ minden részéről, köztük jó néhány világhírű irodától. A második fordulóra kiválasztott 18 pályázó közé már csak külföldiek kerültek be, ám a kiíró feltételként szabta számukra, hogy magyar partnert is kell találniuk. Ekkor küldte el a Teampannon saját pályázati portfólióját a még versenyben maradt irodáknak, amelyek közül a Teampannonhoz nagyon hasonló karakterű ír ODT jelezte, hogy szívesen dolgozna együtt az irodával. A második fordulón már egyesített portfóliót mutattak be és ezzel az anyaggal jutottak tovább a kiválasztott négy tervezőcsapat egyikeként. Végül két pályázó maradt versenyben, az egyik az angol Feilden Clegg Bradley Studios és hazai partnere a Csomay Zsófia vezette csapat, a másik az ODT-Teampannon volt. A megbízó – módosítva az addigi

szempontokat – olyan új tervet kért mindkettejüktől, amely megtartja a Nádor utca 9. szám alatti épület belső udvarában az 1994-ben megépült toronyépület. Ennek a sokfordulós pályázatnak lett győztese az ír–magyar páros 2011-ben.

„Alighanem sokat elárul a kapcsolatunkról, hogy öt év alatt egyetlenegy sűrűlódás sem volt a két iroda között, ami egymás szakmai elismerésén túl annak köszönhető, hogy mindkét fél nagyon pontosan betartotta a játékszabályokat” – szögezi le az első mondatai egyikében Noll Tamás. A játékszabályokat pedig már a kezdet kezdetén megfogalmazták, a szerepeket egyértelműen kiosztották, és a csaknem három éven át tartó, igen intenzív tervezési folyamatban, majd később, a kivitelezés időszakában mindig ezekhez tartották magukat. Pontosan meghatározták a hatás- és felelősségi köröket, megegyeztek abban, hogy a designterveket teljes mértékben az ír iroda készíti, míg a Teampannon építészei az ír iroda helyi partnereként mindenben segítik annak megvalósítását: tanácsokat, javaslatokat adnak, megszerzik a szükséges engedélyeket, előkészítik a döntéseket, szervezik és koordinálják a társtervezők munkáját, egyeztetnek a kivitelezőkkel, közreműködnek az anyagok és technológiák kiválasztásában. És abban is megegyeztek, hogy a döntéseket minden esetben és mindenről Dublinban hozzák meg. Ez akkor is így történt, amikor a munkának csak 20–30 százaléka hárult a Teampannonra és 70 százaléka érintette az írek designtervezési feladatait, és akkor is, amikor a kivitelezés során ez az arány fokozatosan változott, majd megfordult, és a munka vége felé már közel egészében a hazai építészroda látta el a felügyeletet. Ám még ekkor is napi szinten tartották a kapcsolatot az ír irodával, mindenekelőtt a projektért öt éven át felelős Mark Grehan építésszel.

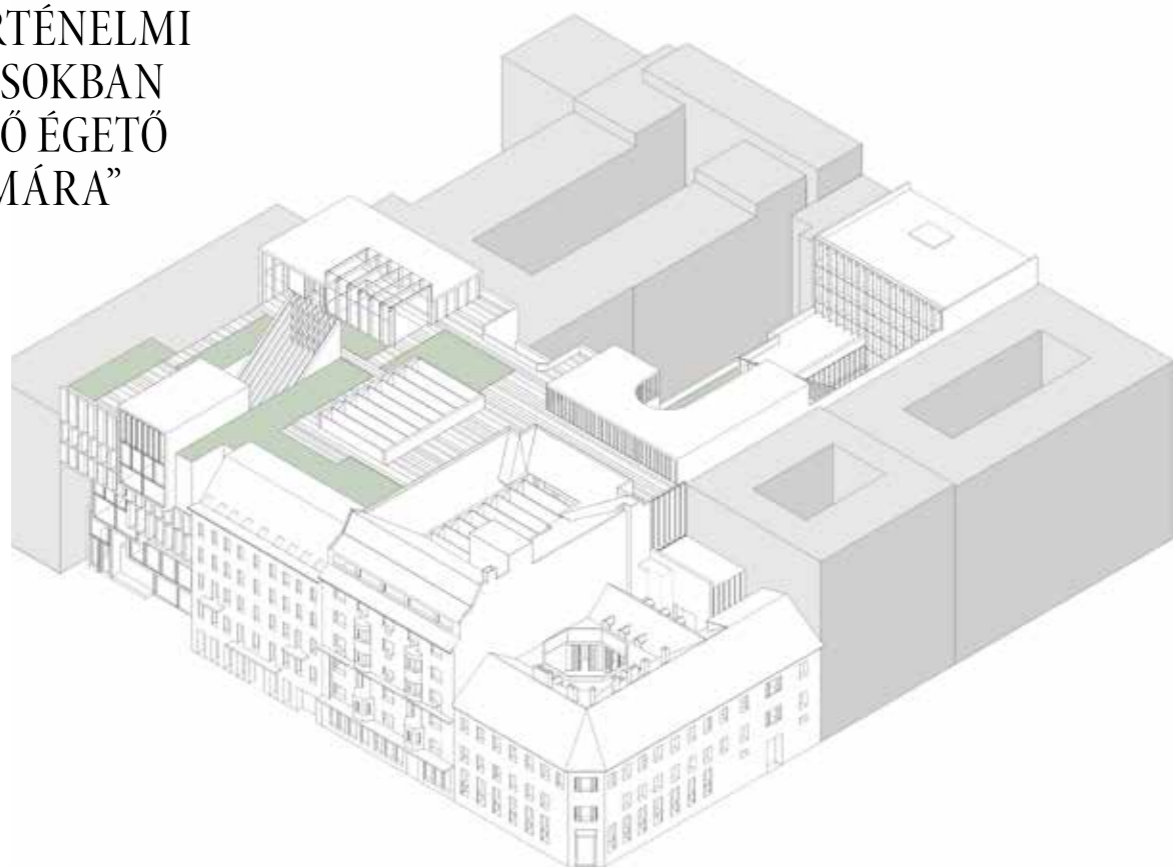
A két iroda közötti együttműködésről mind a Teampannon vezető építésze, mind a projektépítészeti feladatokat ellátó és azzal öt éven át hihetetlenül intenzív kapcsolatban élő fiatal építész, Hidasnémeti Máté nagyon pozitívan nyilatkoznak. „Bár az irodáknak folyamatosan voltak külföldi próbálkozásai, ennyire intenzív és erős együttműködésünk külföldi építészekkel még soha nem alakult ki – mondja Noll. Ehhez azonban kellett az a rendkívüli szenzibilitással társuló magas szakmai tudás is, ahogy az ír tervezők megtanulták és feldolgozták a várost. Nagy meglepetés volt számukra Budapest 19-20. század fordulóján megépült és nagyjából a mai napig intakt eklektikus épületállománya. Megdöbbenek az anyagminőségtől, a részletek gazdagságától és változatosságától, a belső udvaroktól és azok izgalmas térkapcsolataitól, s mindezt nagyon érzékenyen élték át. Ezek után összeállítottak egy nagyon szép tanulmányt, kielemezve a térszövetet, a téri struktúrákat, ezek átnyitását és azt, hogy miképpen lehet a különböző korokban lakóházként épült, udvarokkal bíró épületekből egységes campus létrehozni. „Az ír építészek terveivel nem volt nehéz azonosulnunk, olyan hatalmas mesterségbeli tudással és érzékenységgel nyúltak a területhez és olyan elképzeléseket vázoltak fel, majd egészítették ki a fenntartható fejlődésre vonatkozó elvekkel, amelyekhez öröm volt csatlakozni.” – meséli Noll Tamás.

A közös munka során elég gyorsan kiderült, hogy jelentős eltérések vannak a magyar és az ír tervezési és építési gyakorlat között. Mindkét építész utal többek között arra az itthon ismeretlen dokumentálási gyakorlatra, amely a munka minden egyes fázisát, a koncepcióalkotástól a különböző tervfázisokon át az épület átadásáig, ezen belül valamennyi egyeztetést szigorú rendben, aprólékosan rögzít. „Az írek az angolszász világban elfogadott RIBA (Royal Institute of British Architects) előírásai szerinti tervezési előírásokat követik – mondja Hidasnémeti Máté. – Ehhez nemcsak nekünk, építészeknek kellett alkalmazkodnunk, hanem ezek szerint kellett dolgozniuk a társtervezőknek is, ami időnként egyáltalán nem volt egyszerű a számukra. Ez a módszer sokkal több kezdeményezést, önálló ötletet, javaslatot, pro- és egyben hiperaktivitást vár el mindenkitől, továbbá ezeknek olyan aktív prezentálását, amit meg kellett tanulni. Az írek tervdokumentációiban a specifikációk sokkal részletesebbek, mintegy teljesen önálló egységet képeznek, ezekben gyakran hivatkoznak a különböző tervek-re, ami azt jelenti, hogy az egyes kivitelezőknek több tervrészt is ismerniük kell a munkájukhoz. A hazai gyakorlatra ez a több dokumentumra hivatkozó módszer egyáltalán nem jellemző.”

Hidasnémeti további fontos tanulságként említi az írek merészségét, ahogyan a szerkezeteket kezelték. „Egy magyar építész nem úgy gondolkodik szerkezetekről egy meglévő épület átalakításakor, ahogy az írek tették. Amíg számunkra van egy belénk nevelt vagy talán ösztönösen is bennünk lévő tudás a régi pesti épületek szerkezeti felépítéséről, amit figyelembe veszünk azok átalakításakor is, ők nem korlátozták magukat, és nagyon bátran haladtak előre. Például a Nádor utca 13. szám alatti épületnél, a földszinten váltották ki a hat szint téglafal-as pilléreit. Vagy, hogy olyan hidat tettek be, amely egy belső udvaron keresztül lépcsőzik. Mindezek egy szerkezettervező számára akár ésszerűtlennek is tűnhetnek, de nem kivitelezhetetlenek, és tegyük hozzá, nagyon látványos és nagyon költői teret eredményeznek.” De figyelemre méltónak gondolja az ír tervezők probléma megközelítését is. „A tervezők és a társtervezők közötti párbeszéd mindenkor arra irányult, hogy akár több lépcsőben, több módosítást követően megtalálják az építészeti szándéknak leginkább megfelelő megoldásokat. És amikor ez többszörre sem sikerült, nem erőltették tovább az addigi koncepciót, hanem a terveken csavartak egyet és olyan új utakat kerestek, amelyek nem feltétlenül voltak levezethetők a korábbi elképzeléseikből.”

A CEU campus fejlesztése lehetséges választ kínál a történelmi nagyvárosokban jelentkező égető problémára, nevezetesen, hogy mit lehet kezdeni az eredeti funkcióját és eredeti használatát elvesztő, turistázónává váló egykori lakónegyedekkel. „Megmutatta – idézve Noll Tamást –, hogy egy ilyen fizikai környezetbe, annak karakterét is megtartva miképpen lehet rendhagyó belenyúlással, metamorfózissal egy teljesen más célra alkalmas épített környezetet létrehozni, a belsők külsővé, a külsők belsővé válásával, átnyitásokkal és összekapcsolódásokkal, rafinált térszobrászattal hallatlan térgazdagságot teremteni.” Úgy gondoljuk, hogy a projekt nem pusztán magas építészeti minősége, hanem mindezek okán is messze túlmutat önmagán. (Rubóczi Erzsébet)

“A CEU CAMPUS FEJLESZTÉSE LEHETSÉGES VÁLASZT KÍNÁL A TÖRTÉNELMI NAGYVÁROSOKBAN JELENTKEZŐ ÉGETŐ PROBLÉMÁRA”

rendezési terv / masterplan

International cooperation on a complex project

THE NEW PROJECT OF CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY (CEU) IN DOWNTOWN BUDAPEST IS OF IMMENSE IMPORTANCE NOT ONLY FOR THE UNIVERSITY, BUT FOR CONTEMPORARY HUNGARIAN ARCHITECTURE AS WELL. THE NEW UNITS OF THE FIRST PHASE OF THE CAMPUS REDEVELOPMENT, I.E. THE COMPLETE INTERIOR TRANSFORMATION OF THE REPEATEDLY MODERNISED NEOCLASSICAL RESIDENTIAL BUILDING AT NÁDOR UTCA 13 THAT WAS ORIGINALLY DESIGNED IN 1841 BY JÓZSEF HILD, AND THE NEW BUILDING CONSTRUCTED AT NÁDOR UTCA 15, AS WELL AS THE INTERCONNECTION OF THE SPACES OF THESE TWO DESERVE ATTENTION NOT MERELY BECAUSE OF THE HIGH LEVEL OF FREEDOM AND FRESHNESS OF ARCHITECTURAL IDEAS. THEY ARE ALSO EXEMPLARY AND WILL HOPEFULLY ENCOURAGE A CHANGE IN ATTITUDE AS TO HOW TO SOLVE AN ARCHITECTURAL TASK THAT IS COMPLEX IN SO MANY WAYS: HOW TO ENGAGE IN HIGH QUALITY, 21ST CENTURY ARCHITECTURE ORIGINATING FROM TRADITIONS IN THE DENSELY WOVEN DOWNTOWN FABRIC, IN A WORLD HERITAGE AREA, IN A DISTRICT THAT IS ITSELF A PROTECTED MONUMENT, WHILE ALSO MEETING HIGHLY COMPLEX CUSTOMER DEMANDS.

Five years ago in November, the bid of the Dublin-based Irish design team (ODT), led by the architect couple Sheila O'Donnell and John Tuomey, jointly submitted with their Hungarian partner company, M-Teampannon Architect and Engineer Office (Teampannon) led by Tamás Noll, won the multi-round international tender of CEU. This article intends to present the cooperation between the two companies, as well as how work is divided between them; still, to make the story of the two companies clear, we should start at the beginning of the tender. 79 applications were received after CEU's invitation to the campus development tender in 2011: almost half of them from domestic architect offices like Teampannon, the rest from architect offices – some of them world-famous – from all over the world. 18 applicants were selected for the second round, this time all of them foreign offices; however, the tender contained a condition that they needed to find a Hungarian partner. It was at this time that Teampannon sent its own tender portfolio to all the offices that remained in the competition, and the Irish ODT – very similar in character to Teampannon – indicated that they were interested in working with the office. In the second round they presented a joint portfolio and were selected as one of the four qualifying architect teams. Finally, two applicants remained in competition for the last round: the English Feilden Clegg Bradley Studios with its Hungarian partner team led by Zsófia Csomay and ODT-Teampannon. The Principal – modifying the criteria – requested a new plan from both applicants, which would retain the Faculty Tower built in 1994 in the inner yard of the building at Nádor utca 9. This multi-round tender was finally won by the Irish-Hungarian team in 2011.

“It probably says a lot about our relationship that during the five years there was not a single disagreement between the two offices, which – besides mutual professional recognition – is due to respecting the rules very accurately,” says Tamás Noll for a start. The rules were set and the roles were clearly allocated at the very beginning; and during the very intense planning phase of almost three years, as well as later, during construction the partners always followed these rules. They clearly defined the scope of powers and responsibilities, agreed that the design plans would be fully prepared by the Irish office, while it would be the job of Teampannon architects as their local partners to provide full assistance in the implementation: they would give advice and suggestions, obtain the necessary permits, prepare the decisions, organize and coordinate the work of the co-designers, consult with the contractors, be involved in the selection of materials and technologies. They also agreed that all decisions – in all cases and on all issues – are made in Dublin. This rule was applied both when only 20-30 percent of the job was done by Teampannon and 70 percent by the Irish design team, and when during construction this ratio gradually changed, and towards the end of the job supervision was almost entirely carried out by the Hungarian architect office. But they still kept daily contact with the Irish Office, in particular with architect Mark Grehan, who was responsible for the project for five years.

Cooperation between the two offices was appreciated by both the leading architect of Teampannon and the young architect, Máté Hidasnémeti, who was in charge of the project architecture tasks – and in a very intense relationship at that. “Although our office has always had attempts to cooperate with other architects abroad, we have never before had such an intense and powerful cooperation with foreign architects,” Noll says. However, in addition to the high level of professional skills, this successful cooperation required extraordinary sensibility and the willingness of the Irish designers to learn and process the architecture of the city. The almost intact and eclectic buildings of Budapest built at the turn of the 19th and 20th centuries were a great surprise to them. They were shocked at the material quality,

the abundance and diversity of details, the inner courtyards and their exciting spaces; and they experienced all that very sensitively. Next, they wrote a very informative study, analysing the system and structures of space, the way they could be opened and how to create a unified campus from separate buildings with courtyards, which were built as residential buildings in different periods. “It was not hard for us to identify with the designs of the Irish architects due to the high level of their professional skills and the sensitivity they showed when outlining their ideas, complementing them also with the principles of sustainable development; it was a pleasure to join,” recalls Tamás Noll.

During their work together it turned out quickly that there are considerable differences between the Hungarian and the Irish design and construction practices. Among others, both architects refer to the documenting practices unknown in Hungary, when each work phase – from creating the concept, through the various plan phases to the delivery of the building – and each consultation is strictly and meticulously recorded. “The Irish designers follow RIBA (Royal Institute of British Architects) design specifications adopted in the Anglo-Saxon world,” says Máté Hidasnémeti. “Not only we, the architects had to get accustomed to it, but other co-designers as well, which was not always an easy process for them. This method required a lot more initiatives, independent ideas, proposals, pro- and hyperactivity from all colleagues, as well as presenting the above in an active way, which we all had to learn. Specifications in the Irish design documentation are much more detailed; they are like a completely self-contained unit, often containing reference to the various designs, meaning that each contractor needs to be familiar with several designs. This method of referring to several designs is not typical at all in Hungary.”

Mr Hidasnémeti mentions the adventurous way the Irish relate to handling structures. “A Hungarian architect has a different way of thinking about structures when it comes to reconstructing an existing building. While we have an inherent, or perhaps instinctive knowledge of the structure of old buildings in Pest, which are taken into account during reconstruction, they had no such limitations, and moved forward very bravely. For example, when designing the building at Nádor utca 13, they exchanged the brick pillars of the six storeys on the ground floor. Or, they built a bridge with stairs across the inner courtyard. These features may seem unreasonable, but not impracticable for a structural engineer, and let's admit that the resulting space is very impressive and very poetic.” And he finds the Irish architect's approach to problems remarkable as well. “The dialogue between the architects and co-architects was always aimed at finding the most appropriate architectural solution, in several phases or following several modifications, if necessary. And if their concept failed after several tries, they did not force it anymore, but made some changes to the plans and looked for new ways, which did not necessarily originate from their previous concept.”

The CEU campus redevelopment project offers a possible answer to the serious problem of historical towns, namely: what to do with the buildings of former residential areas, which have lost their original function and inhabitants, and slowly turn into tourist zones. “They showed me,” says Tamás Noll, “how to transform such a physical environment – while maintaining its character – by an extraordinary change or metamorphosis into an environment with a completely different purpose; transforming the interior into exterior, the exterior into interior, opening up and connecting spaces, using intricate space sculpturing to create a richness of space previously unheard of.” We believe that not only because of the high architectural quality of the project but because of the above features as well, this project reaches far beyond reconstruction. (Erzsébet Rubóczi)